

Poletna šola tvorbenega jezikoslovja EGG

Zagreb, Hrvaška, 28. 7. 2025–8. 8. 2025

Letos^{1,2} je poletna šola teoretičnega tvorbenega jezikoslovja Eastern Generative Grammar (EGG)³ z 31. izvedbo vstopila v četrto desetletje svojega delovanja. Tokrat je potekala v glavnem mestu Hrvaške, Zagrebu, udeležilo pa se je okoli 160 študentov z različnih predelov sveta, ki jih povezuje jezikoslovje in delo z jeziki. Med njimi sva bili tudi avtorici prispevka.

Z uspešno izvedbo šola še dodatno potrjuje zavezanost k svojim načelom: znanost v sproščenem okolju, odsotnost hierarhije med študenti in predavatelji, dostopnost širokemu krogu študentov, sodelovalnost in povezovalnost. Šola si prizadeva uvajati tvorbeno jezikoslovje v Vzhodni Evropi, kjer še ni zelo uveljavljeno, in privablja študente z različnimi stopnjami poznavanja tvorbene slovnice, saj nudi tako uvodna predavanja kot nadaljevalne seminarje s treh glavnih področij jezikoslovja: skladnja, semantika in fonologija. Hkrati velja za eno izmed najbolj cenovno ugodnih poletnih šol, kar jo dela dostopno tudi dodiplomskim in magistrskim študentom ter vsem, ki se je udeležujejo v lastni režiji.

Tudi letos je bila raven organizacije in profesionalnosti poletne šole na visokem nivoju, kljub temu pa je bilo vzdušje sproščeno in domačno. Ponujena predavanja so bila kakovostna in raznolika, predvsem pa je vredno izpostaviti izvrstno razmerje med ugodnostjo in kakovostjo ponujenega izobraževanja in mreženja, kar izrazito izstopa med sorodnimi šolami, kot so European Summer School in Logic, Language and Information (ESSLLI), CreteLing, National Research School of Linguistics (LOT), NYI (Global Institute of Cultural, Cognitive, and Linguistic Studies) idr. Študentje so lahko za nizek finančni prispevek obkroženi z uspešnimi, a kljub temu dostopnimi strokovnjaki in raziskovalci, ki prihajajo iz skrbno izbranih in slovečih institucij. Poleg tega pa s svojim pedagoškim etosom in aktivnim sodelovanjem na predavanjih drug drugega pri študentih vzbujajo željo po premostitvi mentalnih preprek in pogum za dvom v uveljavljene teorije.

Med letošnjimi predmeti izpostavlja naslednje. Skladenjski predmet *Spooky Agreement, Agree and Phi-syntax* pri Tomu Meadowsu (Univerza v Ženevi) je obravnaval jezikovne pojave, pri katerih se glagol ne ujema s slovničnimi oznakami imenovalniškega osebka, hkrati pa ujemanje ne odraža nobenega drugega očitnega vira. Od tod naslov predmeta *Srhljivo ujemanje*. Nekateri raziskovalci so predlagali, da je v teh primerih za ujemanje ključna pomenska vrednost osebka, Meadows pa je nasprotno predlagal preoblikovanje skladenjskega mehanizma ujemanja Agree: namesto prenosa oznak gre za ujemanje že vnaprej določenih lastnosti na jedrih funkcijskih projekcij z najbližjimi skladnimi cilji.

¹ Poročilo delno sofinancira ARIS s programom P6-0382.

² Generični moški spol je v prispevku rabljen za vse spole.

³ V času med izvedbo poletne šole in objavo poročila je prišlo do internih organizacijskih sprememb, posledica katerih je bilo preimenovanje poletne šole v OVA (Omnes Voces Acceptamus), ki ostaja zvesta enaki misiji in načelom kot njena predhodnica EGG. Več informacij je objavljenih na njihovi spletni strani.

Serija predavanj *Weird types of movement* Magdalene Lohninger (Univerza Paris Lodron v Salzburgu) in Toma Meadowsa je obravnavala nenavadne oblike skladenjskih premikov, ki jih ni mogoče jasno uvrstiti v tradicionalno delitev na A-premike (npr. dvig osebka, tvorba trpnih zgradb) in Å-premike (npr. k-premiki oz. tvorba vprašalnih stavkov, topikalizacija, žariščenje). Med premiki, ki smo jih analizirali, so naslednji. Rezultat t. i. težkega premika (angl. tough movement) je poved, v kateri je skladenjski osebek glavnega stavka logični predmet podrednega nedoločniškega stavka. Ime izhaja iz pogostega zgleda iz angleščine *This problem is tough to solve*, ki bi ga lahko prevedli z vzporednim zgledom iz pogovorne slovenščine *Ta problem je težek za rešiti*. Pri hiperdvigovanju (angl. hyperraising) gre za dvig prek stavčne meje iz podrednega stavka z osebno glagolsko obliko. T. i. lokativno inverzijo (angl. locative inversion) najdemo npr. v angleščini, kadar prislovno določilo kraja ni na svojem običajnem mestu v stavku za glagolom, pač pa se premakne na začetek stavka. Mešanje oz. žvrkljanje (angl. scrambling) je pogost jezikovni pojav, značilen tudi za slovenščino, ki se nanaša na odsotnost togega besednega reda oz. prosto prerazporejanje stavčnih sestavnikov. Vsi ti premiki kažejo mešane lastnosti obeh velikih tipov premikov in vsak po svoje predstavljajo izziv za obstoječe teorije skladenjskih premikov. Razpravljali smo o tem, kakšen teoretični pristop bi lahko zajel te vmesne primere, pri tem pa smo se spoznali s podatki iz raznolikih in nesorodnih jezikov.

Podoktorska raziskovalka na ZAS Berlin Nina Haslinger je na semantičnem predmetu *Structural complexity and formal pragmatics* predstavila pristop zgornje meje (angl. upper bound approach), ki predpostavlja, da alternative za semantično okrepitev pomena ne morejo presehati kompleksnosti osnovnega izraza. Z analizo skalarnega sklepanja in maksimizacije predpostavk smo raziskovali izzive tega pristopa, vključno z vprašanjem, do katerih vidikov skladenjske zgradbe lahko dostopa vmesnik med semantiko in pragmatiko.

Na predavanjih *Degree* sta predavatelja Rajesh Bhatt (Univerza Amherst v Massachusettsu) in Jon Ander Mendia (Univerza Baskije) predstavila teorijo stopenjske semantike, ki v semantično ontologijo uvaja stopnje. Obravnavali smo stopnjevalne pridevnike, števnik, primerjalne zgradbe ter novejša aplikacije teorije na modificirane števnik in glagolske zgradbe. Predavatelja sta sistematično gradila od temeljnih pojavov do kompleksnejših aplikacij, pri čemer sta omogočila razumevanje načina, na katerega teorija stopenj ponuja enoten pristop k raznolikim jezikovnim pojavom.

Kot zadnjega izpostavlja predmet *Challenging Theories: Insights from Sign Language Syntax* doktorske študentke na Univerzi v Amsterdamu Evgenije Kristoforove, na katerem je predstavila oblikoskladenjske raziskave znakovnih jezikov. Poleg osnovnih principov, na katerih temelji znakovni jezik, smo se podrobneje spoznali z ujemanjem, stavčnim zanikanjem in k-premiki oz. tvorbo vprašalnih stavkov. Pri tem je predavateljica podatke iz manj raziskanih znakovnih jezikov primerjala s stanjem v govornih jezikih in opozarjala na odnos med njima ter na vprašanje, na kakšne načine najustrezneje raziskovalno obravnavati znakovne jezike ter njihove posebnosti in odstopanja od govornih.

Poleg predavanj nudi šola v drugem tednu prost termin za samoorganizirane dejavnosti. Letos so študentje organizirali in izvedli delavnici za orodje LaTeX in program R ter dva dni predstavitev svojih raziskav. Poleg pestrega pedagoškega programa pa je šola ponudila priložnosti za družabno povezovanje in vzpostavljanje vezi med udeleženci.

Obisk poletne šole EGG oz. njene naslednice OVA bi poleg študentov splošnega jezikoslovja, katerih študij je neposredno povezan z njenimi vsebinami, priporočili tudi vsem študentom, ki

prihajajo v stik z jezikoslovjem ali jih zanimajo zgradba jezika in človeške jezikovne zmožnosti ter slovnice jezikov sveta, pa tudi tistim, ki se ukvarjajo s filozofijo in logiko jezika ali kognitivnimi znanostmi. Naslednja izvedba poletne šole bo od 27. julija do 7. avgusta 2026 v Debrecenu na Madžarskem, več informacij o vsebinah pa bo postopoma objavljenih na njihovi spletni strani.

Spletna stran poletne šole OVA: <https://ovaschool.github.io/>.

Maruša Brežnik Dornik
Univerza v Novi Gorici,
Center za kognitivne znanosti jezika
marusa.breznik@ung.si

Ema Štarkl
Univerza v Novi Gorici,
Center za kognitivne znanosti jezika
ema.starkl@ung.si

Slavistična revija 73/4 (2025): 639–641
DOI 10.57589/srl.v73i4.4288
Tip 1.25